

економіки регіону. Це дозволить не лише стабілізувати ситуацію, але й створити умови для сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Болтянська Л. О., Тебенко В. М. Оцінка інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств Південного регіону. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. №3 (49). С. 135-147.
2. Капітальні інвестиції. Статистична інформація Державного комітету статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html (дата звернення 10.03.2025)
3. Агробізнес України. Інфографічний довідник 22-23 м.р. ТОВ «ТОП ЛІД» та ТОВ «Латифундист Медіа». 46с.
4. Завадських Г. М., Тебенко В. М. Перспективи інноваційного розвитку Запорізької області. *Регіональна економіка та управління*. 2021. № 4(34). С. 33-39.

Науковий керівник: *Тебенко В. М., к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного*

МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЧЕРЕЗ ТУРИЗМ

Ціль сталого розвитку 11: Сталий розвиток міст та спільнот

Ціль сталого розвитку 17: Партнерство заради стійкого розвитку

Глущенко П. І. morticianism@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Збереження культурної спадщини через туризм сьогодні визнається одним із ключових механізмів фінансування охорони пам'яток світового та локального значення.

Провідна ініціатива ЮНЕСКО «Сталий туризм у об'єктах Світової спадщини» спрямована на інтеграцію туризму в процеси охорони та управління культурними й природними пам'ятками світового значення. Головна мета програми — залучити туристичний сектор як активного партнера у фінансуванні та практичній реалізації заходів збереження, водночас забезпечивши високу якість туристичного досвіду та стале соціально-економічне життя місцевих спільнот.

UNESCO World Heritage and Sustainable Tourism Programme впроваджено як новий підхід, що ґрунтується на діалозі та співпраці всіх стейкхолдерів у дестинаціях Світової спадщини. Основою є інтеграція планування туризму з управлінням спадщиною на рівні дестинації, цінування та захист природних і культурних ресурсів, а також розвиток адекватного туризму, який приносить вигоди для охорони пам'яток і підтримки місцевих громад [3].

UNESCO визначає туризм як механізм генерації доходів для Світового фонду спадщини та спеціальних «funds-in-trust» проєктів, які спрямовуються на реставрацію й утримання пам'яток [3]. При цьому частина туристичних зборів і плати за вхідні квитки на об'єкти Світової спадщини може цілеспрямовано інвестуватися у консерваційні заходи, що стимулює створення сталих фінансових моделей охорони спадщини.

Поряд із цим, Міжнародна хартія культурного туризму ICOMOS акцентує на підтримці автентичності спадщини та необхідності багатостороннього управління, що включає державні, приватні та громадські інституції для забезпечення сталості туристичних потоків і мінімізації негативних впливів на пам'ятки [4].

В Україні формування нормативної бази в цій сфері стартувало ухваленням «Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р.», яка передбачає впровадження державно-приватного партнерства, підтримку локальних ініціатив та модернізацію інфраструктури з урахуванням принципів сталого розвитку [5].

Проведений порівняльний аналіз демонструє, що міжнародні моделі функціонують більш системно: вони включають розвинені інструменти моніторингу, «How To»-посібники UNESCO, підсистеми навчання менеджерів і чіткі схеми перерозподілу туристичних надходжень на консерваційні заходи [6]. Водночас вітчизняні практики лише починають адаптувати ці підходи, що зумовлює наукову необхідність всебічного аналізу та узагальнення.

Візуалізовано світову модель збереження культурної спадщини яка зображена на рис. 1. Модель демонструє міжнародні та вітчизняні підходи до збереження культурної спадщини через туризм в межах реалізації Цілей сталого розвитку мають як спільні риси, так і відмінності, зумовлені інституційною, соціокультурною та економічною специфікою.

Міжнародна практика, представлена організаціями як-от UNESCO, ICOMOS та UNWTO, базується на багаторівневій моделі інтегрованого управління спадщиною, що включає локальну участь, контроль туристичних потоків і баланс між збереженням та розвитком. Наприклад, ініціатива UNESCO в М'янмі демонструє, як туристичні збори можуть спрямовуватись безпосередньо на реставраційні заходи. Подібні механізми використовуються і в Італії, де, відповідно до рекомендацій ICOMOS, впроваджено цифрові квоти на вхід до історичних центрів Венеції та Флоренції для запобігання надмірному навантаженню.

Рис. 1 – Світова модель збереження культурної спадщини через туризм
Джерело: сформовано автором на основі дослідження [1-6]

Українські підходи, хоч і перебувають на етапі формування, вже демонструють потенціал до реалізації принципів сталого туризму. Важливим кроком є Стратегія розвитку

туризму до 2026 року, яка визнає туризм інструментом збереження спадщини шляхом підтримки тематичних маршрутів та локальних ініціатив. Прикладом є проєкт «Дороги вина та смаку України», що поєднує гастрономічний, культурний та екологічний туризм. На місцевому рівні діють ініціативи на кшталт «ReHerit», що підвищує обізнаність громад щодо значення спадщини, а також культурні кластери в Львівській та Чернівецькій областях, які створюють автентичні турпродукти на основі народних ремесел.

Особливу увагу вітчизняна практика приділяє партисипативним моделям управління, з акцентом на децентралізацію та залучення громад до процесу збереження спадщини. Це свідчить про поступове наближення до міжнародних стандартів, водночас враховуючи специфіку національного контексту [1].

Таким чином, збереження культурної спадщини через туризм є не лише можливим, а й необхідним шляхом досягнення сталого розвитку. За умови подальшого розвитку партнерських моделей, нарощування інституційної спроможності та врахування міжнародного досвіду, Україна має значний потенціал стати прикладом синергії між туризмом, культурною політикою та розвитком територій. Для інтеграції у глобальні тренди сталого туризму необхідне масштабування локальних ініціатив, формування стратегії взаємодії між туроператорами, громадами і органами влади.

Список використаних джерел

1. Демко В. С. Стратегічні напрями розвитку міжнародного туризму. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2024. № 3(52). С. 8-18.
2. Zaytseva V. M., Tsviliy S. M., Demko V. S., Klopov I. O. (2024). Internalization of the investment environment in the international tourism industry. *Apuntes del CENES*. 2024. Vol. 43(78). P. 43-75.
3. Офіційний сайт UNESCO. UNESCO World Heritage and Sustainable Tourism Programme. URL: https://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-669-7.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 30.04.2025).
4. Офіційний сайт ICOMOS Tourism Committee. URL: [Home- ICOMOSopenarchive.icomos.org](Home-ICOMOSopenarchive.icomos.org) (дата звернення 30.04.2025).
5. Офіційний сайт Міністерство економіки України. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 168 «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року». URL: https://me.gov.ua/Documents/List/840bbd90-9b7c-44d2-a810-565ab036074a?id=7598afca-e91e-4a49-89ed-b9f098f1473d&lang=uk-UA&tag=SektorTurizmu&utm_source=chatgpt.com (дата звернення 30.04.2025).
6. Офіційний сайт [UNESCO World Heritage Centreunwto.org](https://whc.unesco.org/en/sustainabletourismtoolkit/?utm_source=chatgpt.com) Sustainable Tourism Toolkit UNESCO World Heritage Sustainable Tourism Toolkit. URL: https://whc.unesco.org/en/sustainabletourismtoolkit/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 30.04.2025).

Науковий керівник: Демко В.С. к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ: НОВІ ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОСТІ

Ціль сталого розвитку №8: Гідна праця та економічне зростання

Журавель Н. В. natik9717@ukr.net

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Долаючи виклики воєнного стану Україна впевнено торує шлях у майбутнє і розробляє план дій для реалізації національної Стратегії сталого розвитку Україна 2030 на період